

# AUGUST II.

Z Bożey Łąski, Obrány Krol Polski, Wielki  
Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mázowiecki, Zmudzki, Kijo-  
wski, Wołyński, Podolski, Podląski, Infląntski, Smoleński,  
Siewierski, y Czerniechowski. Dziedziczny Xiąże Saski,  
Juliącki, Kliwski, Gor, Angryiski, y Westfąlski, Páństwa  
Rzymskiego Arcymárzalek, y Xiąże Elektor, Lándgra-  
bia Thuryngu, Márgrabiá Miśniński. Także Wyżzey y Niż-  
szy Luzacyey Burgrabiá, Mágdeburški Hrábiá, Xiąże  
Henneberški, Hrábiá Márchiey, Ráwenszbergu,  
y Bártu. Pan ná Ráwenszteynie.



Szem w obec y káżdemu z osobná komu o  
tym wiedzieć będzie náležáło, osobliwie Prze-  
wielebnym, Wielebnym, láśnie Wielmożnemu,  
Wielmożnym, Vrodzonym, Dygnitárzom,  
Vrzednikom, y wśzytkiemu Rycerstwu Koro-  
ny Polskiej y W. X. Litewskiego uprzejmie y  
wiernie Nam miłym, tym Mánifestem Nászym  
oznáymuujemy. Kiedy do tych czas ieszcze  
zápamiętáła nád Oyczyną swoią záwżiętość, nie tylko że się *adhibi-  
ris omnibus remediis*, ktore się tylko ábo *in amore tranquillitatis publicae*,  
ábo *in Clementia & liberalitate Nostra* znaydowály, ućiszyć y uspokoić  
nie dáła, y ówżem w więkzłą ieszcze zábráła się śmiáłość, gdy  
wszyskie *Actus Libera Electionis Nostra infringere & pessundare* uśiłuić,  
prześládując Nas y sławę Nászą, nie tylko obelżywemi písmámi: (lubo  
te *contemptu magis, quám resposio digna iudicavimus*) ále nád to ieszcze  
*& extremis mediis* kiedy ná Zieździe Wárszáwskim *presumptuoso ausu*  
Xięciá Prymása *ad cruenta* tylko *& libertati infesta* złożonym, obráła  
sobie *Capita Seditionis*, ktoreby *bunc furorem classicum, exosum & ex-  
crabile Nomen* Rokośzu rządżyły y wyprowadżyły go ná sámę Klęskę  
y Ruinę Rzeczypospolitey, áby Nas w Powadze, Fortunie, y Sławie  
rowno z tymi poniżyć, ktorzy Nas z Woli Bożey przez wolne głosy  
swoie obráli zá Krolá. Gdytedy tákowa *exurgit sauities*, że wszys-  
kie cále uspokoiénia swego odrzuciwszy sposoby, iuż się y ná sam ho-  
nor Nász zámierzyłá, y cále Nas y wszyskich tych, ktorzy z Námi  
trzymáli *pro Hostibus* deklárowałá. Mánifestuujemy się przed Bo-  
giem y wszyskimi Stánámi Rzeczypospolitey y W. X. Litewskiego,  
á ná óstatek y przed cáłym światem, ktoremu *sinister rumor sapius fal-  
sa loquitur*, áby wśyscy widzieli y wiedzieli y sádzili, *lure ne & an inju-  
riá petimur*. Naprzód, nie co Nas inszego do tey przywiódło kon-  
kurrencyey, ieszełi nie *astimacya* sámá *Generosi & Heroici Regni & suc-  
currendi cupido*, áby te, od tego Nieprzyaciéla rátować, z ktorym,  
iesli Nam było y ó cudze Páństwa miło wojowác, toć pogotowiú o  
swoie, y o te, ktore nam *non fors obtulit*, ále szczegulny fávór y áffekt

Cinium,



*Civium.* Nieszukaliśmy iednąk *longis & illicitis studiis*, rocznymi Fákcyami, skrytymi Práktykami, *Dolosis artibus, Criminationibus* Kándydátów, Tronu tego, ále *gloriosis conatibus*, ogłóświzy się wczéśnie Kéiu Prymáśowi, y od niego *illicia* wielkie do tego odebrawszy, iáko ná to áuthentyczne mamy dowody. W sámy m tylko Panu Bogu pierwsze záložywizy nádzíe, wšzytkóśmy potym ná láskę y wolné głósy Stanów Rzeczypóspolitey y W. X. Litewskiego púścili. Ze tedy *faventiori Calo* wšzytkie niemal Woiewództwá zgodnie się ná Nas skłónily, & *in Campo Electorali* Przewielebnego Biskupá Kuíáwskiego próśily, áby Nas *practicato olim exemplo, ex voto publico* za E-lektá ogłóśił, toć nie z ulzczerbkiem Wolności, nie z oppresyá, nie z krzywdá czyjá, to *pignus amoris & gratia* Stánów Rzeczypóspolitey przyiáć się godziło. Ze zás Xiążę Primás *contra tot Protestationes calcatis Legibus, contempto sensu, posposita auctoritate* Gornych Woiewództw, kogo inszego míanował, toć sobie raczey, á nie Nam *irasci* powinien, że nád poprzyśiężoná decláracyá swojá, iáko nikogo, chybá zgodnie obránego Elektá míanować nie będzie, że nád obli-gacyá swoie *ad custodiam Legum positus*, pierwszá ranę sá m *Liberati inflixit*. Obstúu mu Vrodzony Márszálek Kólá Rycerskiego, áby Práwu y Zwyczáíowi krzywdy nie czynił, ále tego nie słuchał, y ná koniu siedząc, przy ták licznych kontrádykcyách, postáremu Elektá swego míanował. Elekcyá zás Náśzá nie tylko że Kontrádykcey żadney nie miáłá, ále iá Wšzyscy *uti legitimam* uználi, y dopiero *circa solis Occasum*, który wšzytkie *Actus solenniores* wedlug Práwá záziera, gdy nie przeciwného nie byío, skutek swoy odebráłá, y tázme zázraz *Te Deum laudamus* śpiewájąc, Bogu džíeki oddáłá. Nad to y w drugi dzień iészczé wylizły w Pole Woiewództwá áby się nie zdály bydź ábo *praeiptes*, ábo *penitentes affectus*, ále co raz Nam Pan Bog przeznáczył, ná to się żadná wícey nie tázgnęłá przelzkodá, y owizem przy Wielmożnym Plenipotencie Náłzym pokázáł się *Plausus exultantis Populi*, bo co tylko mogli, strzelby hukiem y tráb głósem, ná znák swoiey pokázáć rádości, to wšzytko honorowi Náłzemu wyświádczyli. Lubo zás odebráliśmy taki áfekt y mieliśmy po Sobie *tam numerosa agmina Civium*, przecięż y Plenipotentom y Przyiációśom Náłzym zdáło się wšzelkich szukác sposóbow, iáko by *remittentes* pozyskác & *iungere Civibus Cives*. Były *larga & generosa promissa*, były deklarówane wízelkie od Nas Respekty, ále to nie nie pomá-gáło, bo znác *inuadiata fides* lubo *meliora probabat, deteriora sequi* mi-siáłá. Były rózne Scślye, były goráce perswázye, były *per iura amoris in Patriam* obtestácy, ále y te wskorác nie mogły; y z táz przyszío *ad Pacta Conventa*, z táz y do wypráwy Poselskiey, którzy Nam *ex sensu & voluntate* Rzeczypte y ná Táínowskich Gorách to obwieszczenie przynieśli, y w przod Nas y przysięgę *super Pacta Conventa* y Profesśyá *Fidei Romano-Catholica* w Kościéle Piekarskim ná Pográniczu sámy m odebráli, ániżel Nam *Instrumentum gratia & affectus publici* wšzytkich Stanów Rzeczypóspolitey y W. X. Litewskiego oddáli. Cíz Nam y mieysce do substistencyey Náłzey ná Łóbo-zwie obráli y do Niego zázprowádzili. Gdzie czás nie mály zme-  
izka.



szkawszy, że tam dla desolacyey znaczney *subsistere* było nie podobna, wiachaliśmy na Zamek, ale *non presumptuose ausu* bo *precedente Consilio*, y gdy się *in contrarium* żadne Prawo wynaleść nie mogło, bobyśmy pewnie *iniuria Legis* czynić tego niechcieli, mając to *pro vinculo primo servare fidem Legibus*. Vczyły Nas przytym praktykowane za Krola Stefana Przykłady, że ten wszedł był fortką do Zamku. a przecię ani to lemu, ani temu co wpuszcł *criminosum* nie było. Ieśliśmy też co z sobą ludzi przywiedli, ale tych *partim è dignitate Regia, partim è securitate publica, partim è Pactis Conventis*, ponieważ sześć tysięcy ludzi *in prosecutionem* wojny trzymać, kosztem naszym *stringimur*, a nie dla inney pewnie przyczyny trzymamy, y to ich skarb nasz, a nieuciążenie ludzkie sustentuie, na co nikt inny sarkać y skrzyżć się nie może, chyba ci tylko, co Nas *per insimulationes & invidiam* do nienawiści ludzkiej podają. My zaś *non ira, non odio, sed amore nitimur*, wszelkiemi się starając siłami, iaboby się Rzeczpospolita cała uspokoiła. Potrzebowáli medycyey Xiążęcia lego Mości Brandeuburskiego, y z taką deklaryacyą, że na niey przeztana, byle tylko honor swoy przez nie dźwignęli, na cosmy nie tylko pozwolili, lecz y Plenipotencya Naszą dali, aby *in virtute* iey tym bezpieczniey każdy się fundował; lecz y ta zaraz reiektą, y bärzciey Nam *armis* grożono, a niżeli o niey co mowiono. Na ostátek zażyliśmy Wielmożnych Káliskiego y Plockiego Woiewodow, Kásztellana Chełmińskiego, Máriałká Wielkiego y Podkánclerzego Koronnych, ofiarowaliśmy ferce Nasze otwarte, zapomnienie uraz Naszych, a pógotowiu zemsty iákiey, y co tylko do ukontentowania podać się mogio; a tym celem iedynym, aby Nas wszystkich *tandem* iedno złączyło ogniwo: *amor & concordia*: abyśmy *solas curas* obrony Rzeczypolitey *induere & exercere* mogli. y gotowáli się wczesnie na Vindykacya *ablatorum* y odebranie Kámieńca, ale kiedy Pan Bog szczyrych Prac y zawodow Naszych nie pobłogosławił, y zostawił ich dotąd *in sensu reprobo circa tumorem, & fastum*, gdy się *ad seditiosa* udają *consilia* (iako się te iuż krwią niewinna Vrodzonego Dánowskiego skropiły) gdy *in vulnera Civium* szable swoje gotują y ostrzą, chcąc *per cladem Gentium* Xiążęde Konty Kándydata swego wystawić obrawszy sobie *Generalissimum* Máriałká Rokoszowego, y nąznaczywszy na to Prowent Rzeczypolitey, tudzież y Nasz Krolewski, aby *hoc subsidio* swoiey dowodzili imprezy, *ut sint soli Domini & ceteri servi*. Wszak y Woyská samego taką zażyć y w bunt uwieść chcieli przysięga, aby *etiam cum discrimine Libertatis* rowno z nimi trzymało. Ale to za powaga y staraniem iásne Wielmożnego Kásztellana Krakowskiego Hetmána Wielkiego Koronnego, a miłością y przytomnością Vrodzonego Łowczego Koronnego, iako Regimentarzá pokazało w sobie *forte & inexpugnabile pectus, & in Nomen Nostrum fidem suam obstrinxit*, biorac od Nas ordynowaną *vigore Pactorum* zasług swoich zapłatę. Zaczym uważając *tanc maestam faciem rerum & atrocem scenam*, na którą ta zapalona pochodnia iuż prawie *inducitur*, obowiazaliśmy się Prześwietnemu Senatowi y Przytomnemu Rycerstwu sami *ulcro Iuratâ fide Regia*, że cokolwiek skárby a *Maiores* Naszys zebrane, cokolwiek wszystká in u-

niver-



*niversum fortuna* Násza może; cokolwiek tylko wigoru, sił, y aż do  
ostatniej krople krwie się w Nas znayduie, wszystko to na utrzyma-  
nie, naprzód Praw, Wolności, y Prerogatywy Szlacheckiey, na za-  
wdzięczenie áffektów *Civium*, y na zálczyt tych, którzy Nam wier-  
nie y życzliwie *assistent* ważyć ochotnie będziemy, abyśmy sławę  
zdrowie y fortunę káždego, tak iáko siebie samych utrzymáli. Za-  
palila tá *cordialis expressio* Násza wzáiemnie *corda adstantium*, że iáko  
świeckie, tak y Duchowne stany ubiegały się práwie z wiernością y  
życzliwością swoią; aby nie ugászony nigdy árdor swoy, nie tylko  
podziękowaniem iednym, ále y Przysięgą samą, *tanquam signaculo*  
wiary, miłości, y wdzięczności ku Nam swoiey wyrázili. Więc nim  
tá *clássica Tuba saviora canet*, donošimy Przewielebnym, Wielebnym,  
Iáśnie Wielmożnemu, Wielmożnym y Vroczonym Dygnitarzom,  
Vrzednikom, y całemu Rycerstwu tak w Koronie, iáko y w Wielkim  
Xięstwie Litewskim zostájacemu, tę niešczęśliwość Rzeczypospoli-  
tey; Mánifestuemy się przed Pánem Bogiem, żeśmy wszystko to czy-  
nili, co ieno rozum álbó możność kazáły, aby iákimkolwiek kšzta-  
tem tey zázwiętości wygodzić, álbó iá ukontentować. Nie przetá-  
jemy iészczé Łáłką, Clemencyą, Respektámi, y hoyną Ręką pracować,  
byle się tylko *suavia, lentaq; media* nádáły, y wrociły Nam powszechną  
zgode, konfidencyą, y miłość: bo te sá *prima* nie tylko *Regum solatia*,  
ále y *firmamenta Regnorum*, y w niwczym báržiey korzyšć niechce-  
my, tylko *ut sint Nobis mutua ligamenta amoris*. Ieželi zász uporne ser-  
cá w zázwiętości swoiey nieprzełománe nie spuszczá nic *de ferocia*, z  
drowey rády nie przyimá, Oycowška pogárdza propenšyá, toć iuž in-  
szey nie mamy nádžicie, tylko się udáć *ad Praesidium Electoris Populi*, do  
niewygášley owey Stáropollkiey cnoty, ktora iáko Nas ná Tronie tym  
przez wolne głósy swoje mieć y osadzić chciáłá, tak áby y dáley *be-*  
*roica manu sua* trzymáłá y zázczycáłá. Nie šzukamy zkáđ ináđ *sub-*  
*sidia*: bo temu *Generosa pectora Civium* same przez się zdołáją, y wyrázá  
*factis forribus*, że iáko Páná sobie obieráć, tak y utrzymáć umieią, aby  
šwiat y potomność widziáłá, że *non omnia, apud veteres meliora*, y że  
iáko Stepháná y Zygmuntá, Wáši utrzymáli przodkowie, tak uprzej-  
mości y wierności Wáše ubitym od nich šlákiem, męštwá y cnoty  
poydžicie, y nie dácie, w Osobie Nászey, sławie swoiey, á w niey y  
Wolnošćiom samym upádáć. Ktory to Mánifest Ręká Násza Pod-  
pisany, Pieczęciá ná ten czás Pokoiową utwierdzić, a po Grodách, y  
Páráfiách publikowác Rokzálisłmy. Džiało się w Krákové Dniá  
VI. Miešiacá Wrzešniá. Roku Páńskiego, M. DC. XC. VII.

August Król



*Joan. Paulus Gomulinski*  
*Procurator Regis*



*universum fortuna* Nászą może; cokolwiek tylko wigoru, sił, y aż do  
ostatniey krople krwi się w Nas znayduie, wszystko to ná utrzyma-  
nie, naprzód Praw, Wolności, y Prerogatywy Szlacheckiey, ná za-  
wdzięczenie áffektów *Civium*, y ná zálzczyt tych, ktorzy Nam wier-  
nie y życzliwie *assistent* ważyć ochotnie będziemy, ábyśmy sławę  
zdrowie y fortunę káždego, ták iáko siebie samych utrzymáli. Za-  
palila tá *cordialis expressio* Nászą wzáiemnie *corda adstantium*, że iáko  
świeckie, ták y Duchowne stany ubiegały się práwie z wiernością y  
życzliwością swoią; áby nie ugászony nigdy árdor swoy, nie tylko  
podziękowaniem iednym, ále y Przyśięgą samą, *tanquam signaculo*  
wiary, miłości, y wdzięczności ku Nam swoiey wyrázili. Więc nim  
tá *clásica Tuba severiora canet*, donošimy Przewielebnym, Wielebnym,  
Iásnie Wielmożnemu, Wielmożnym y Vroczonym Dygnitarzom,  
Vrzednikom, y całemu Rycerstwu ták w Koronie, iáko y w Wielkim  
Xięstwie Litewskim zostájacemu, tę nieszczęśliwość Rzeczypospoli-  
tey; Mánifestuiemy się przed Pánem Bogiem, żeśmy wszystko to czy-  
nili, co ieno rozum álbo możność kazáły, áby iákimkolwiek kształ-  
tem tey zázwiętości wygodzić, álbo iá ukontentować. Nie przestá-  
jemy ieszcze Łáską, Clemencyą, Respektámi, y hoyną Ręką pracować,  
byle się tylko *suavia, lentaq; media* nádáły, y wrociły Nam powszechną  
zgode, konfidencyą, y miłość: bo te są *prima* nie tylko *Regum solatia*,  
ále y *firmamenta Regnorum*, y w niwczym bárżiey korzyštać niechce-  
my, tylko *ut sint Nobis mutua ligamenta amoris*. Ieżeli zaś uporne ser-  
ca w zázwiętości swoiey nieprzełománe nie spuszczą nic *de ferocia*, z  
drowey rády nie przyima, Oycowska pogárdza propenśya, toć iuż in-  
szey nie mamy nádzieie, tylko się udąć *ad Praesidium Electoris Populi*, do  
niewygásley owey Stáropolskiej cnoty, ktora iáko Nas ná Tronie tym  
przez wolne głosy swoje mieć y osadzić chciála, ták áby y dálej *he-  
roica manu sua* trzymała y zázszczycála. Nie szukamy zkąd inąd *sub-  
sidia*: bo temu *Generosa pectora Civium* same przez się zdoláią, y wyrázá  
*factis fortibus*, że iáko Páná sobie obierác, ták y utrzymác umieią, áby  
świat y potomność widziála, że *non omnia, apud veteres meliora*, y że  
iáko Stephána y Zygmuntá, Wáši utrzymáli przodkowie, ták uprzej-  
mości y wierności Wáše ubitym od nich ślákiem, męstwá y cnoty  
poydziecie, y nie dacie, w Osobie Nászey, sławie swoiey, á w niey y  
Wolnościom samym upádác. Ktory to Mánifest Ręką Nászą Pod-  
pisany, Pieczęcią ná ten czas Pokoiową utwierdzić, a ná Cerkwach, y  
Páráfiách publikować Roskazálismy. Działo się  
VI. Miesiáca Wrześniá. Roku Páńskiego, M. 1600.

August Król



Jan Paulus  
Custos sigilli

1600  
my